

**Міжнародний гуманітарний університет
Факультет стоматології та фармації
Кафедра загальної та клінічної фармакології**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Деонтологія в медицині**

Галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність	<u>222 «Медицина»</u>
Назва освітньої програми	<u>Медицина</u>
Рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський) рівень</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
ст. викладач Смірнова Г.В.	0997304334	sealineodessa@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Деонтологія в медицині – це складова медичної етики, являє собою науку та практику про морально-етичні обов'язки медика, у тому числі і студента-медика, у процесі його професійної, лікувально-діагностичної, навчальної і наукової клінічної діяльності, що визначає психоетичні норми взаємовідносин лікаря з пацієнтом і колегами. Вивчення дисципліни «Деонтологія в медицині» перед початком клінічних дисциплін створює необхідні передумови для швидшої адаптації студента до роботи в клініці, надає правове підґрунтя його професійної діяльності, знайомить із нормативними державними та міжнародними документами, основними принципами біомедичної етики, статусом медичної деонтології у сучасному суспільстві.

Метою вивчення Деонтології в медицині – формування етичної професійної культури студента та розвиток трансцендентної спрямованості ціннісної сфери особистості студента (повага до вітальних цінностей, відданість обов'язку, гідності, дбайливе відношення до хворого, високий професіоналізм, прагнення постійно підвищувати свою кваліфікацію та ін.).

Передумови для вивчення дисципліни студент повинен мати знання з історії медицини, культурології та основ психології, з якими інтегрується програма курсу «Деонтологія в медицині».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Деонтологія в медицині» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог;

Загальні компетентності (ЗК)

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;
- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

Спеціальні (фахові) компетентності

- здатність до визначення основних принципів етики та деонтології у професійній діяльності;
- усвідомлення громадянських прав, свобод і обов'язків при проведенні фахової діяльності;
- здатність до проведення аналізу діяльності лікаря з наданням морально-етичної та правової оцінки його дій;
- здатність до проведення заходів щодо організації надання медичної допомоги на етичних та деонтологічних засадах.

Навчальна дисципліна Деонтологія в медицині забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (РН)**, передбачених освітньою програмою:

РН 5. Обирати оптимальні методи та способи розв'язування складних та спеціалізованих задач, відшуковуючи шляхи вирішення проблемних ситуацій у професійній діяльності.

РН 6. Встановлювати контакти з іншими людьми з метою налагодження взаєморозуміння між учасниками професійної діяльності та досягнення діалогу і результату спілкування.

РН 7. Діяти компетентно у відповідності до етичних принципів з усвідомленням соціальних наслідків своєї професійної діяльності

РН 8. Відповідати вимогам постійного професійного розвитку для покращення поточної та майбутньої діяльності.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- визначення медичної етики і деонтології, їх ролі у сучасній структурі медичних наук та історичні етапи становлення;
- основні етичні закони та позиції в медицині;
- сучасні моделі взаємовідносин між лікарем та пацієнтом;
- основні положення міжнародних на національних нормативних документів, актів та декларацій, що регламентують права пацієнта та лікаря;

- поняття про ятрогенії, причини їх виникнення та наслідки;
- визначення та сутність лікарської таємниці, правових документів, що гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні;
- визначення поняття «лікарські помилки», різновиди та основні причини лікарських помилок; поняття про лікарські правопорушення, посадові злочини та відповідальність за них;
- поняття про біоетику та біомедичну етику, сферу їх застосування у сучасному суспільстві;
- морально-правові аспекти забезпечення права людини на життя та смерть;
- деонтологічні засади взаємовідносин у медичних колективах та спілкування із родичами пацієнтів.

Уміння:

- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності;
- дотримуватись у своїй діяльності основних положень міжнародних правових актів гуманістичного спрямування та регламентуючих правових документів стосовно фахової діяльності;
- оцінювати сучасні підходи до проблем евтаназії;
- використовуючи принципи медичної деонтології, запобігати виникненню ятрогеній і корегувати наслідки ятрогенних впливів;
- демонструвати розуміння нормативно-правового регулювання взаємовідносин лікар-хворий;
- усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загально-освітній культурний рівень.

Навички:

- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та вміння застосовувати їх в конкретних професійних ситуаціях;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
5	150	14	42	94	2	3	вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	усього	денна форма			Заочна форма			
		у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Медична етика та деонтологія: їх визначення, статус та правове	10	2	4	4	-	-	-	-

забезпечення у сучасному суспільстві.									
Тема 2. Етапи становлення медичної деонтології в різні часи. Відображення основних деонтологічних принципів у роботах відомих митців.	18	2	6	10	-	-	-	-	-
Тема 3. Основні моделі взаємовідносин у системі «лікар–хворий».	14		4	10	-	-	-	-	-
Тема 4. Лікарська таємниця: моральні та правові аспекти.	16	2	4	10	-	-	-	-	-
Тема 5. Лікарські помилки, моральна та правова відповідальність лікаря.	16	2	4	10	-	-	-	-	-
Тема 6. Ятрогенні захворювання, причини їх виникнення та шляхи уникнення.	18	2	6	10					
Тема 7. Зміст та структура біомедичної етики, її основні теоретичні та прикладні аспекти у сучасному суспільстві.	14		4	10					
Тема 8. Проблема цінності людського життя. Право людини на життя та право на смерть.	14	2	2	10					
Тема 9. Деонтологічні аспекти взаємин в медичних колективах під час виконання лікарської та наукової роботи.	14		4	10					
Тема 10. Основні деонтологічні підходи в онкології, геріатрії. Деонтологічні аспекти взаємин лікаря із ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД.	16	2	4	10					
Усього годин	150	14	42	94	-	-	-	-	-
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЗАЛІК									

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Медична етика та деонтологія: їх визначення, статус та правове забезпечення у сучасному суспільстві. 1. Визначення медичної етики та її складової – медичної деонтології. 2. Етичні закони та позиції у медицині. 3. Сутність професійної моралі лікаря у сучасному суспільстві.	4	-

	<ul style="list-style-type: none"> 4. Поняття про морально-етичне та правове регулювання діяльності медичних працівників. 5. Офіційні документи, які регламентують роботу лікаря. 6. Морально-правові аспекти проведення клінічних експериментів та досліджень. 		
2	<p>Тема 2. Етапи становлення медичної деонтології в різні часи.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Відображення основних деонтологічних принципів у роботах відомих митців. 2. Покликання лікаря, його обов'язок з точки зору древньоіндійської «Книги життя» («Аюр–Веди»). 3. Поняття медичної деонтології в «Каноні лікарської науки» Авіценни. 4. Принципи поведінки лікаря, сформульовані Гіппократом. 5. Історія «Клятви Гіппократа» та її подальші модифікації. 6. Розвиток медичної етики та деонтології на теренах держав, до складу яких входила Україна. Внесок відомих клініцистів Г.А.Захар'їна, М.Я.Мудрова, С.П.Боткіна, Т.Г.Яновського, І.П.Павлова, М.Д.Стражеска, М.М.Петрова у розвиток вчення про медичну деонтологію. 	6	-
3	<p>Тема 3. Основні моделі взаємовідносин у системі «лікар–хворий».</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Основні моделі взаємовідносин між лікарем та пацієнтом – патерналістська та автономна, модель «послабленого патерналізму». 2. Проблема «дистанціювання» та субординації лікаря і пацієнта у медичній практиці. 3. Лісабонська та Гельсінкська Декларації прав пацієнта. 4. Принцип «інформованої згоди» і «співробітництва» лікаря та хворого. 5. Моральні дії лікаря в умовах залежності від нього життя та здоров'я пацієнта. 6. Поняття про ятрогенії, основні їх причини та наслідки. 7. Проблема проведення «сліпих» клінічних досліджень в сучасній медицині. 	4	-
4	<p>Тема 4. Лікарська таємниця: моральні та правові аспекти.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Визначення та сутність лікарської таємниці, історія її становлення – від Древньої Індії до сучасної України. 2. Право пацієнта на конфіденційність інформації про його стан здоров'я та можливі обмеження цього права. 3. Гарантії дотримання лікарської таємниці у Міжнародному Кодексі медичної етики, Лісабонській декларації про права пацієнта, Проекті Етичного Кодексу медичної сестри України. 4. Правові документи, що регламентують дотримання лікарської таємниці в Україні (ст. 132, 145, 387 Кримінального Кодексу України). 	4	-
5	<p>Тема 5. Лікарські помилки, моральна та правова відповідальність лікаря.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Сутність поняття «лікарська помилка», різновиди та основні причини лікарських помилок. 2. Свобода та відповідальність у професійній діяльності лікаря. 3. Моральна та юридична свобода лікаря: право на ризик. 4. Профілактика ризику та терапевтичних помилок. 	4	-

	<p>5. Моральний вибір: проблема цілі та засобу її досягнення у медичній практиці.</p> <p>6. Поняття про лікарські правопорушення, посадові злочини та відповідальність за них.</p>		
6	<p>Тема 6. Ятрогенні захворювання, причини їх виникнення та шляхи уникнення.</p> <p>1. Поняття про ятрогенії, ятрогенні захворювання.</p> <p>2. Основні причини виникнення ятрогеній, та наслідки.</p> <p>3. Види ятрогеній (медикаментозна, маніпуляційна, післяреанімаційна, хірургічна, аліментарна, променева, ятрогенія бездіяльності).</p> <p>4. Основні шляхи уникнення ятрогенних захворювань.</p> <p>5. Проблема взаємин «лікар–хворий» - як одна з причин ятрогеній.</p>	6	
7	<p>Тема 7. Зміст та структура біомедичної етики, її основні теоретичні та прикладні аспекти у сучасному суспільстві.</p> <p>1. Біоетика та біомедична етика.</p> <p>2. Співвідношення екологічної етики, біоетики, медичної етики та деонтології.</p> <p>3. Дія принципів біомедичної етики на експериментальні дослідження лікувального та нелікувального характеру та сучасні біотехнології.</p> <p>4. Етичне осмислення проблем генної інженерії.</p> <p>5. Клонування та його етичні наслідки.</p> <p>6. Етичні аспекти ставлення до новонароджених із дефектами розвитку.</p> <p>7. Моральні аспекти проведення експериментів та людині, ембріонах, розумово та фізично відсталих особах.</p>	4	
8	<p>Тема 8. Проблема цінності людського життя.</p> <p>1. Право людини на життя та право на смерть.</p> <p>2. Моральні проблеми штучного запліднення, абортів та «сурогатного материнства».</p> <p>3. Морально–правові аспекти реаніматології та трансплантології: обмеження використання органів від живих донорів, різні моделі забору органів від померлих донорів, ксенотрансплантація – за та проти.</p> <p>4. Моральна оцінка процедур отримання та уведення в організм ембріональних стоволових клітин людини.</p> <p>5. Проблеми суїциду та евтаназії.</p> <p>6. Статус мертвого тіла в медицині, ставлення з боку лікаря до померлої людини.</p> <p>7. Етичні аспекти поводження з видаленими частинами людського тіла.</p>	2	
9	<p>Тема 9. Деонтологічні аспекти взаємин в медичних колективах під час виконання лікарської та наукової роботи.</p> <p>1. Деонтологічні аспекти взаємовідносин у медичних колективах: проблеми корпоративності, демократичності, субординації.</p> <p>2. Деонтологічні проблеми проведення наукових досліджень.</p> <p>3. Поняття про особисту і колективну відповідальність.</p> <p>4. Вимоги, що пред'являються до лікаря, який прагне присвятити себе науковій діяльності. Найважливіші принципи вченого-медика.</p>	4	

	5. Вимоги, що пред'являються до претендента на вчений ступінь при залученні людини як об'єкту дослідження. 6. Правові документи, що регламентують науково-дослідну діяльність лікаря.		
10	Тема 10. Основні деонтологічні підходи в онкології, геріатрії. 1. Деонтологічні аспекти взаємин лікаря із ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД. 2. Проблеми деонтології та лікарської етики в онкології, дерматовенерології, геронтології, психіатрії. 3. Медична деонтологія епохи ВІЛ, післячорнобильського синдрому, деонтологічні аспекти спілкування із військовослужбовцями, що проходили службу в «гарячих» точках та зоні АТО. 4. Спілкування з рідними та близькими хворого.	4	
	Всього	42	-

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Деонтологія в медицині» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Медична етика та деонтологія: їх визначення, статус та правове забезпечення у сучасному суспільстві. Реферат 1. Сутність професійної моралі лікаря у сучасному суспільстві. 2. Поняття про морально-етичне та правове регулювання діяльності медичних працівників. 3. Морально-правові аспекти проведення клінічних експериментів та досліджень.	4	-

2	Тема 2. Етапи становлення медичної деонтології в різні часи. <u>Реферат</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття медичної деонтології в «Каноні лікарської науки» Авіценни. 2. Принципи поведінки лікаря, сформульовані Гіппократом. 3. Історія «Клятви Гіппократа» та її подальші модифікації. 	10	-
3	Тема 3. Основні моделі взаємовідносин у системі «лікар–хворий». <u>Реферат</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принцип «інформованої згоди» і «співробітництва» лікаря та хворого. 2. Моральні дії лікаря в умовах залежності від нього життя та здоров'я пацієнта. 3. Поняття про ятрогенії, основні їх причини та наслідки. 	10	-
4	Тема 4. Лікарська таємниця: моральні та правові аспекти. <u>Реферат</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення та сутність лікарської таємниці, історія її становлення – від Древньої Індії до сучасної України. 2. Право пацієнта на конфіденційність інформації про його стан здоров'я та можливі обмеження цього права. 	10	-
5	Тема 5. Лікарські помилки, моральна та правова відповідальність лікаря. <u>Реферат</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність поняття «лікарська помилка», різновиди та основні причини лікарських помилок. 2. Свобода та відповідальність у професійній діяльності лікаря. 3. Моральна та юридична свобода лікаря: право на ризик. 	10	-
	Тема 6. Ятрогенні захворювання, причини їх виникнення та шляхи уникнення. <u>Реферат</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні причини виникнення ятрогеній, та наслідки. 2. Види ятрогеній (медикаментозна, маніпуляційна, післяреанімаційна, хірургічна, аліментарна, променева, ятрогенія бездіяльності). 3. Основні шляхи уникнення ятрогенних захворювань. 	10	
	Тема 7. Зміст та структура біомедичної етики, її основні теоретичні та прикладні аспекти у сучасному суспільстві. <u>Реферат</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етичне осмислення проблем генної інженерії. 2. Клонування та його етичні наслідки. 3. Етичні аспекти ставлення до новонароджених із дефектами розвитку. 4. Моральні аспекти проведення експериментів та людини, ембріонах, розумово 	10	

	та фізично відсталих особах.		
	Тема 8. Проблема цінності людського життя. Реферат <ol style="list-style-type: none"> 1. Моральні проблеми штучного запліднення, абортів та «сурогатного материнства». 2. Морально–правові аспекти реаніматології та трансплантології: обмеження використання органів від живих донорів, різні моделі забору органів від померлих донорів, ксенотрансплантація – за та проти. 3. Моральна оцінка процедур отримання та уведення в організм ембріональних стволових клітин людини. 4. Проблеми суїциду та евтаназії. 5. Статус мертвого тіла в медицині, ставлення з боку лікаря до померлої людини. 	10	
	Тема 9. Деонтологічні аспекти взаємин в медичних колективах під час виконання лікарської та наукової роботи. Реферат <ol style="list-style-type: none"> 1. Деонтологічні проблеми проведення наукових досліджень. 2. Поняття про особисту і колективну відповідальність. 3. Вимоги, що пред'являються до лікаря, який прагне присвятити себе науковій діяльності. Найважливіші принципи вченого-медика. 	10	
	Тема 10. Основні деонтологічні підходи в онкології, геріатрії. Реферат <ol style="list-style-type: none"> 1. Деонтологічні аспекти взаємин лікаря із ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД. 2. Проблеми деонтології та лікарської етики в онкології, дерматовенерології, геронтології, психіатрії. 3. Спілкування з рідними та близькими хворого. 	10	
	Всього	94	-

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит (залік)
--	---

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» Fx – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Деонтологія в медицині: підручник (ВНЗ IV р. а.) / О.М. Ковальова, Н.А. Сафаргаліна-Корнілова, Н.М. Герасимчук. — 2018, 2-е вид., випр.
2. Основи біоетики та біобезпеки / Бобирьов В. М., Дворник В. М., Девяткіна Т. О. та ін. - К., 2020. — 248 с., тв. пал.
3. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2021, 3-є видання. – 312 с.
4. Спиця Н.В. Деонтологія в медицині. Навчально-методичний посібник для студентів II курсу медичних та фармацевтичних факультетів. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. – 60 с.

Допоміжна

1. Вітенко І. С. Сімейна медицина. Психологічні аспекти діагностики, профілактики і лікування хворих / І. С. Вітенко, О. О. Чабан, О. О. Бусло : Тернопіль. - „Укрмедкнига”, 2002. - 187 с.
2. Гладун З. Україна та охорона здоров'я населення: питання формування і реалізації державної політики / З. Гладун // Медичне право. – 2009. – Т. 4, № 2. – С. 7–18.
3. Деонтологія та етика в клінічній практиці: навчальний посібник. Ч. 2 / С. І. Треумова, Є. Є. Петров, Ю. Г. Бурмак, Т. А. Трибрат ; МОЗ України, УМСА, Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини з доглядом за хворими, загальної практики (сімейної медицини). – Полтава : Техсервіс, 2017. – 375 с.
4. Деонтологія і етика в клінічній практиці. Частина 1.: навчальний посібник/ Ю.М.Казаков, С.І.Треумова, В.П.Боряк, Н.І.Чекаліна, Т.А.Трибрат, С.В.Шуть, -Полтава.-2014.- с.
5. Ковальова О.М. Деонтологія в медицині: підручник (ВНЗ ІV р. а.) / О.М. Ковальова, Н.А. Сафаргаліна-Корнілова, Н.М. Герасимчук. - 2-е вид., випр. - К.: Медицина, 2018. - 240 с.
6. Манухін Н.М. Деякі особливості психологічної допомоги пацієнтам з соматичними захворюваннями / Журнал практичної психології та психоаналізу, 2003, № 1.
7. Назар П.С., Віленський Ю.Г. Основи медичної етики. – Київ : Здоров'я, 2002. – 344 с.
8. Спиця Н.В. Деонтологія в медицині. Навчально-методичний посібник для студентів ІІ курсу медичних та фармацевтичних факультетів/Н. В. Спиця. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. – 60 с.
9. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / О. М. Ковальова, В. М. Лісовий, Т. М. Амбросова, В. І. Смирнова. – 2-е вид., випр. – К.: ВСМ Медицина, 2017. – 392 с.
10. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник / І.Я. Губенко, О.С. Карнацька, О.Т. Шевченко. — 2021, 3-є видання. – 312 с.
11. Основи біоетики та біобезпеки / Бобирьов В. М., Дворник В. М., Девяткіна Т. О. та ін . - К., 2020. — 248 с., тв. пал.
12. Почерняєва В.Ф. Біоетика. Експериментальні та клінічні дослідження : навчальний посібник для вищих навчальних закладів медичного та біологічного напрямку / В.Ф. Почерняєва, С.В. Денисенко, С.Б. Передера. - Полтава, 2010 - 163 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт НАН України. Національний науковий центр з медикобіотехнічних проблем. gov.ua / - <http://biomed.nas.gov.ua/>
2. Корисні посилання на українські та зарубіжні ресурси щодо питань біоетики - <http://biomed.nas.gov.ua/links-ua>
3. Деякі про права лікаря та пацієнта в Україні. - <http://materinstwo.com/main/prava-patsienta-i-vracha-v-ukraine.html>
4. Всезагальна декларація про геном людини та права людини. Ген. Конференція ООН 11 листопада 1997. - http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/human_genome.shtml
5. Всезагальна декларація про біоетику та права людини. Ген. Конференція ЮНЕСКО жовтень 2005р. - <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001461/146180r.pdf>